

СЕКЦІЯ 2 СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 336.01

Пахомова О.А.*аспірант кафедри «Міжнародна економіка»
Донецького національного університету (м. Вінниця)*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ

У статті проаналізовано вплив валютного ринку на національну економіку країни. Охарактеризовано основні показники розвитку світового валютного ринку. Описано основні тенденції світового валютного ринку. Оцінено участь окремих валют країн світу в процесі.

Ключові слова: FOREX-ринок, золотий стандарт, базова валюта, валютна пара, кросс-курс.

Пахомова О.А. СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ МИРОВОГО ВАЛЮТНОГО РЫНКА

В статье проанализировано влияние валютного рынка на национальную экономику страны. Охарактеризованы основные показатели развития мирового валютного рынка. Описаны основные тенденции мирового валютного рынка. Оценено участие отдельных валют стран мира в процессе.

Ключевые слова: FOREX-ринок, золотой стандарт, базовая валюта, валютная пара, кросс-курс.

Pahomova O.A. MODERN TRENDS OF THE GLOBAL CURRENCY MARKET

The article analyzed the currency market influence on the national economy of the country. It described the main indicators of the global currency market development. The research outlined the main trends of the global currency market. It estimated participation of individual currency in the process.

Keywords: FOREX market, gold standard, base currency, currency pair, cross rate.

Постановка проблеми. Сучасні процеси зближення національних економік є дуже актуальними у світовій економіці. Однією з важливіших форм міжнародної економіки є фінансовий ринок, невід'ємною ланкою якого виступає валютний ринок. Сучасний валютний ринок являє собою певну систему стійких економічних і організаційних відносин між учасниками міжнародних розрахунків з приводу не тільки валютних операцій, а й зовнішньої торгівлі, надання послуг, здійснення інвестицій та інших видів діяльності, які потребують обміну і використання різних іноземних валют. Участь кожної країни на світовому валютному ринку є актуальною, оскільки це зумовлює зріст національної економіки країни за визначає її місце на світовій арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічною основою роботи є праці відомих вітчизняних вчених, таких як В.Д. Базилевич, Ю.Г. Білоус, М.Д. Дмитренко, Ю.Г. Козак, Д.Г. Лук'яненко, Ю.В. Макогон, С.В. Мочерний, С.В. Онишко, Н.В. Стукало та ін. Щодо зарубіжної наукової школи, то це праці таких науковців, як З. Бжезинський, А.Б. Вебер, Г.Г. Дилигенський, Гж. В. Колодко, А.С. Филипенко.

Виділення невирішених раніше часин загальної проблеми. Однак незважаючи на поширеність наукової думки в галузі валютного ринку, у науковій літературі недостатньо уваги приділено оцінці розвитку світового валютного ринку. Оскільки із року в рік спостерігається тенденція до швидкого розвитку ринку, а дані та позиції кожної з країн постійно змінюються на світовій валютній арені, це зумовлює необхідність подальшого дослідження світового валютного ринку.

Мета статті полягає у визначенні основних показників розвитку світового валютного ринку та сучасних сталих ознак і тенденцій процесу.

Комплексний підхід до реалізації поставленої мети окреслив коло завдань, які передбачалося вирішити при підготовці роботи:

- розкрити понятійно-категорійний апарат валютного ринку;
- оцінити та проаналізувати основні показники світового валютного ринку;
- окреслити основні тенденції сучасного світового валютного ринку.

Об'єктом роботи виступають операції на світовому валютному ринку.

Предметом – сучасні тенденції світового валютного ринку.

Методологічною базою дослідження є роботи відомих вітчизняних і зарубіжних вчених з питань фінансової діяльності, нормативно-правові акти та статистичні дані офіційних сайтів. Методологічний апарат дослідження складають: загальнонаукові методи дослідження (діалектичний метод пізнання, наукова індукція та дедукція, системний, метод порівняння і синтезу) та спеціальні економічні методи (структурний, дисперсійний, факторний аналіз).

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливу ланку в розвитку фінансового ринку займає валютний ринок. Операції з обміну валют існували ще в стародавньому світі та Середньовіччя. Однак сучасні валютні ринки було створено у XIX ст. Так, у 1944 р. було проведено зустріч у Бреттон-Вудсі. Завдяки тому, що наслідки Другої світової війни найменше уразили економіку США, країна виявилася практично монополістом на ринку золота, її

валюта – долар поряд із золотом стала використовуватися в якості резервної валюти (золотий запас США становив 3/4 запасу усіх ринкових економік світу станом на 1948 р.). Нова система переслідувала мету відновлення світової еко номіки після війни та створення міжнародної грошової системи, яка б упоралася з нерівновагою платіжних балансів європейських країн.

На жаль, у 50–60-х роках платіжний баланс США все частіше і частіше виявлявся негативним, необхідність обмінювати долари на золото поступово проявилася в підриві золотого запасу країни. У 1971 р. президент США Річард Ніксон вимушений був скасувати золотий стандарт, а межа коливань номінальної вартості валют проти долара встановилася на рівні 2,25%. Валютні ринки захлеснула потужна хвиля нестабільності. А трошки згодом США оголосили про девальвацію долара на 10%.

У 1973 р. про змінний курс національної валюти оголосили Японія, Європейський Союз. А в м. Кінгстон (Ямайка) нова валютна система була створена офіційно, і вільне коливання курсів валют було узаконено. Однак низка країн продовжили традицію прив'язки національних валют до інших валют.

У 1978 р. дев'ятьма учасниками Європейського співтовариства була створена окрема європейська валютна система, основою якої була «сітка курсів» із граничними значеннями. У середині європейської валютної системи (ЄВС) була введена нова розрахункова одиниця – екю, заснована на кошику валют країн – учасниць угоди. У 1999 р. був уведений євро (замість екю). В угоді брали участь 11 держав, що відповідали певним параметрам по інфляції та дефіциту державного бюджету. У 2002 р. євро був введений у наявний оборот, що, у свою чергу, значною мірою відбилося на валютному ринку.

Становлення системи плаваючих курсів привело до істотних підсумків, а саме: імпортери, експортери і обслуговуючі їх банківські структури були вимушені бути регулярними учасниками валютного ринку, оскільки зміни курсів валют значно впливають на фінансові результати їх роботи; центральні банки отримали можливість впливати на курси національних валют не лише адміністративними, а ще й за допомогою ринкових методів; курси найбільш ліквідних національних валют формуються на основі пошуку ринком точки рівноваги між поточним попитом і наявною пропозицією, а зміна попиту і пропозиції на ринку викликає зміну валютного курсу. Тож валютний ринок має глибокі корні та пройшов довгий шлях становлення.

Ринок Форекс (з англійської Forex від FOReign EXchange перекладається як обмін іноземної валюти) – міжбанківський міжнародний валютний ринок. Здебільшого використовують словосполучення «ринки Форекс». У суспільстві термін «Форекс» прийнято використовувати для позначення взаємного обміну валют, а не усієї сукупності валютних операцій.

У англійськомовному середовищі Форексом зазвичай називають валютний ринок, а також торгівлю валютою. В українській науковій думці термін «Форекс» зазвичай використовується у більш вузькому сенсі, тобто мається на увазі винятково спекулятивна торгівля валютою через комерційні банки або дилінгові центри, яка ведеться з використанням «кредитного плеча», тобто маржинальна торгівля валютою.

На сучасному етапі валютний ринок носить глобальний характер та охоплює всі країни світу.

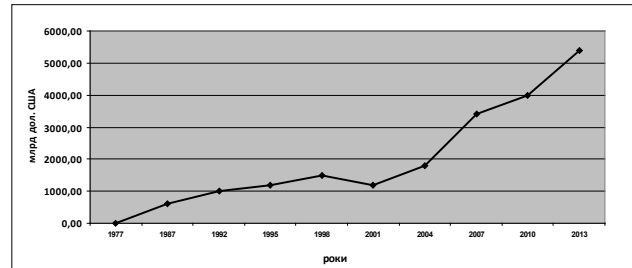

Рис. 1. Динаміка загального щодобового обороту FOREX-ринку, млрд. дол. США, 1977–2013 рр. [10]

За сучасними статистичними даними, сукупний обсяг розрахунків та операцій країн світу на валютному ринку досяг безпрецедентного рівня. Так, за даними Банку міжнародних розрахунків, станом на квітень 2013 р. щодобовий оборот Forex-ринку становив 5,4 трлн. дол. США (рис. 1).

З огляду на динаміку майже за 40 років щодобовий оборот FOREX-ринку збільшився у тисячі разів.

На сучасному етапі операції на міжнародному валютному ринку, де долар – базова або розрахункова валюта і становить 87%, євро на третину менше – 33%, японська єна – 23%, англійський фунт стерлінгів – 12% та австралійський долар – 9%. Відмітимо, що відсотковий показник розраховується із 200%, оскільки кожна конверсійна операція включає дві валюти (рис. 2).

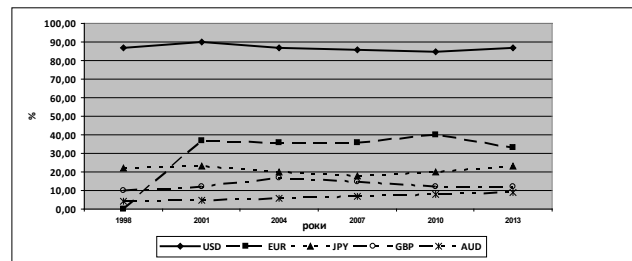

Рис. 2. Динаміка ранжування основних валют FOREX-ринку у % щодобового обороту, 1998–2013 рр. [10]

Досить прикметним для сучасного розвитку валютного ринку є інформатизація ринку та доступність. На жаль, це активізувало наявність спекулятивного капіталу, оскільки цей капітал досить швидко переміщується до ринків, що демонструють зростаючу динаміку, та виходить з ринків з низькими трендами. Звичайно, іноземні інвестори намагаються вкладати капітал у дохідні активи, а саме у валюти, що її забезпечують (рис. 3).

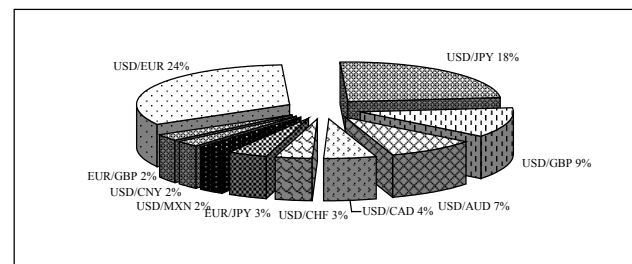

Рис. 3. Частка валютних пар у загальному обороті FOREX-ринку у %, 2013 р. [8; 10]

Упродовж 2008–2013рр. спостерігалось вирівнювання валютних курсів таких найпопулярніших

валютних пар, як USD/JPY, EUR/USD, GBP/USD. Причиною є конвергенція відповідних облігаційних спредів (рис. 4).

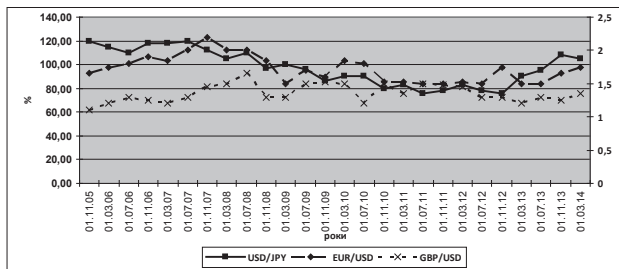

Рис. 4. Динаміка курсу USD/JPY (ліва шкала), EUR/USD та GBP/USD (права шкала), %, 2005–2013 рр. [5; 10]

З огляду на динаміку яскраво простежується конвергенція відсоткового диференціалу ставок LIBOR за короткостроковими кредитами в основних світових валютах з 2009 р. і до сьогоднішнього часу. Це є реакція світових монетарних регуляторів на фінансово-економічну дестабілізацію. Як наслідок, спостерігаються різноманітні програми кредитної експансії у розвинутих країнах світу. Конвергенція довгострокового і короткострокового відсоткового диференціалу країн – емітентів основних валют викликає підстави для прогнозування встановлення рівноваги на міжнародному валютному ринку на середньострокову перспективу за незмінних умов.

Висновки. Таким чином, сучасні тенденції світового валютного ринку характеризуються сталою тенденцією до розвитку, свідченням чого є динаміка загального щодобового обороту FOREX-ринку та динаміка курсів валют.

Важливо зазначити, що у XXI ст. спостерігаються певні особливості розвитку валютного ринку, а саме: інтернаціональний характер валютних ринків через поглиблення глобалізації, широке використання електронних засобів зв'язку; волатильність курсів валют; безперервний характер валютних операцій цілодобово в усіх країнах світу; активний ріст спекулятивних операцій, що включають не тільки банки,

фінансово-промислові групи, ТНК та ін.; використання хеджування ризиків; уніфікований характер валютних операцій.

Одночасно, у більш практичному плані, кожна країна світу має орієнтуватись на поживлення власного валютного ринку, урахувавши національні особливості та з використанням зарубіжного досвіду управління та розвитку валютного ринку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базилевич В.Д. Розвиток фінансового ринку в сучасних умовах / В.Д. Базилевич // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 5–12.
2. Макогон Ю.В. Глобальна економічна криза 2008–2010 років: світовий досвід та шляхи подолання в Україні: [монографія] / Ю.В. Макогон [та ін.] ; під заг. ред В.І. Ляшенка. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 414 с.
3. Мочерний С.В. Світове господарство в умовах глобалізації: [монографія] / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, С.В. Фомішин. – К.: Ніка-центр, 2006. – 200 с.
4. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
5. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org>.
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
7. Официальный сайт Совета по финансовой стабильности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.financialstabilityboard.org>.
8. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.data.worldbank.org>.
9. Офіційний сайт компанії Pricewaterhouse Coopers Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pwc.com/ua/ru/capital-markets>.
10. ФОРЕКС / FOREX – что это такое? Самое точное определение рынка Форекс. Ежедневный оборот рынка Форекс [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://finance.sitcity.ru/ltxt_1511052025.phtml?p_ident=ltxt_1511052025_p_1711025524.
11. Domestic market capitalization // World Federation of Exchanges [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.world-exchanges.org>.
12. The Global Financial Centres Index15 // Global Financial Centres Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.finance-montreal.com/sites/default/files/publications/gfci17_23march2015.pdf.
13. The World's Largest Companies 2015 // Forbes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forbes.com/sites/liyanchen/2015/05/06/the-worlds-largest-companies>.